

*School for Teachers
Училище за учители*

ПОСТИГАНЕ НА БАЗОВА ГРАМОТНОСТ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ II КЛАС

Даниела Говедарска, Мария Котова, Ивелина Масалджийска

Основно училище „Христо Ботев“ – Раковски

Резюме. Текстът разглежда методи и похвати за превръщане на ученика в активен участник в учебния процес. Посочени са конкретни подходи, използвани в клас, оценен е ефектът от прилагането им. С помощта на екипна работа, участие в проектни задачи и извънкласни занимания е установено значително повишаване на интереса и подобряване на уменията за четене и писане при деца от началния етап на обучение.

Ключови думи: ученик; активен участник; учебен процес; подход; ефект; екипна работа

Съвременното дете трябва да бъде активен участник в учебния процес, като умее да използва различни познавателни действия, а не само пасивно да приема информация (Vasileva, 2004). Детето трябва да учи активно, с разбиране и извличане на собствен смисъл и опит от прочетеното с цел самообразование и постигане на базова грамотност; обучението да протича в стимулираща дидактическа среда; да се развиват умения за пренос на наученото и решаване на различни типове автентични задачи; да се развиват въображението и креативното мислене. А това означава процесът на обучение в началното училище и методическата работа на учителя да се осъществява на основата на компетентностния подход в посока на изграждане на ключови компетентности на учениците от I – IV клас.

Това ни подтикна освен общоприетите и използвани в училищната практика дидактически методи, похвати и форми да прилагаме интерактивни методи и съвременната международна образователна стратегия – формиращо оценяване, които мотивират ученика да извърши определено действие, да се включи в определена ситуация. Целта, която си поставихме, е развиване и усъвършенстване на учениците за създаване на устна и писмена реч; творческите способности, мисленето и въображението им.

За да провокираме творческия потенциал на учениците, използвахме метода „Самостоятелна творческа задача“, в който децата съчиниха гатанки; писаха съ-

чинения на тема „Моят рожден ден“; римушки; писма до Дядо Коледа; изготвиха, записаха и представиха здравословно меню и постери; съчиниха басни по предложена словесна опора. С помощта на учителя децата изработиха цветни забавни шаблони, върху които твориха и писаха изброените самостоятелни творчески задачи. Това предизвика гама от чувства, настроения и преживявания.

*Не е учител, но учи децата
със знания им пълни главата.
Що е то?*

*Аз съм риба закачлива,
много палава, игрива,
с фонтанче на главата,
плувам във водата.
Що е то?*

*Книгата ти разтвори
и бързо в нея погледни.*

*Това малко слонче
прилича на балонче.*

Във връзка с предстояща тема по околна среда „Хората имат различни професии“ се роди идеята да създадем книжка, която озаглавихме „Аз и моята мечтана професия“. Поставихме си следните задачи:

– посещение на местната хлебопекарна (децата се запознаха отблизо с професията на хлебаря и пекаря);

– създаване и съглобяване на книжка (взеха участие всички ученици от II клас. Въз основа на натрупаните впечатления написаха собствени текстове „Какъв искам да стана, като порасна?“ и влязоха в роля на журналисти, като проведоха и написаха въображаемо интервю с лекари, учители, музикални изпълнители и др. Корицата на книжката бе нарисувана от ученичка с изявиени способности по изобразително изкуство);

– представяне на книжката (второкласниците с гордост представиха своя труд пред четвъртокласниците, както и в сайта на училището).

Чудесен начин за „почувстване“ на поведението на героите от литературните произведения е ролевата игра (драматизации), която използваме ежедневно в учебния процес. Разиграха се по конкретен текст, като след това се правеше коментар върху действията и качества на героите („Пипи попада в схватка“, съвременен вариант на „Дядо и ряпа“). За детайлизиране на образите във въображението на децата спомогна и методът асоциативен облак/визуализация „Кой какъв е?“ (Пипи е..., Карлсон е...). За развитие на способности да разсъждават, за придобиване на опит в решаване на проблемите и умение да записват своите решения, в часовете използваме дискусии и казуси. В час по български език и литература във връзка с темата „Патиланско училище“ се проведе дискусия на тема „Училището на бъдещето“ (децата желаят всички стаи да бъдат снабдени с модерни технологични средства, интерактивни дъски, таблети, компютри; тежките раници да се заме-

нят с електронни учебници; в училище да има басейни, спортни зали, малки паркове; училището да остане място, където децата да бъдат приятели, да бъдат добри, да бъдат хора.). Учениците с ентузиазъм се научиха да разработват предложения за решения по дадени казуси (*Валери е твой съученик от II клас. Често в часовете звъни телефонът му. Ти смяташ, че трябва да предложиш на 2-жа Димитрова решение на проблема. Какво е твоето решение?*). Учениците работиха индивидуално и по групи и изказаха различни предложения за решаване на проблема, след което ги записаха в предварително изработени цветни шаблони.

Успешното прилагане на методите „Лавина“, „Пирамида“ и „Мозъчни карти“ спомогна за овладяване на стратегии за творческо писане, за развитие на мисленето и въображението на второкласниците, за формирането на индивидуален творчески стил, за подкреждане на дадени събития в определена последователност (*Лавина – „Най-голямото богатство“: Какво правел непрекъснато момъкът? С кого се срещнал? Опиши. Какво споделил момъкът на богаташа? Той какво му отвърнал? ...Пирамида – „Пипи попада в схватка“: Как се казва? Как изглежда? Каква е тя – добра или лоша, обикновена или необикновена? Как постъпва с момчетата, които бият Виле? Защо?...*). Работните листове, върху които работят учениците, са наситени с богат илюстративен материал.

Наред с изброените по-горе методи използваме и други, които изискват партньорски взаимоотношения, диалогов вид комуникация между самите учащи, между учащите и интерактивната мултимедия, между учащия/ учащите и обучаващия (Ivanova, 2008: 153). Това са „Мозъчна атака“ и „Работа по проект“. Постиганията на малките ученици трябва да бъдат забелязвани и поощрявани. Това е и причината освен стандартно оценяване да приложим и съвременната международна образователна стратегия – формиращо оценяване. Освободеността на детето да „бъде самото себе си“, и чувството за сигурност създават благоприятен емоционален фон за работа (Ivanova, 2008: 49).

За оценяване степента на вярност на представена от ученици информация използваме таблото „Гъсеничко“. (*Тялото му е изградено от трите цвята на светофара – зеленият цвят означава „Справяш се отлично“, жълтият – „Справяш се добре“, а червеният – „Старай се повече“.*) Учителят проверява домашната работа по български език и в тетрадката рисува кръгче с един от трите цвята. Резултатите се съобщават и нанасят в тялото на Гъсеничко. За оценяване степента на вярност на представена от ученици информация ученици оценяват ученици с помощта на различен тип картончета (геометрични фигури, ръчички и др.) с цветовете на светофара. В края на учебния час учениците попълват различни самооценъчни карти за проверка и самооценка (приложение 1), въпросници, интерактив-

ни табла (Куфарчо – приложение 2). Използването на интерактивни методи и формиращо оценяване допринесе за общото интелектуално развитие на учениците. Творческите им работи, проектните материали, междинни и крайни оценки и социалните изяви се съхраняват в индивидуално портфолио (Vasileva, 2009: 42).

Прилагането на разнообразни интерактивни методи, похвати и техники в обучението полага основите за ранния и продължаващ успех на учениците, за по-нататъшното им включване в социалния, културния и професионалния живот. Овластяването на способността за четене и писане е основно социално и икономическо изискване на обществото.

Приложение 1

Карта за проверка и самооценка – представлява таблица, разделена на две колони. В лявата част са записани въпросите, с които учителят проверява какво са научили учениците в часа. В дясната част писмено отговарят на зададените въпроси. След устна проверка децата се самооценяват, като рисуват цвете с три, четири, пет... листенца, отговарящи на броя на въпросите. Ако те са четири, а верните отговори три, рисуват цвете с три листенца.

Какво научих днес?

Стар Димо

1. Какви хора са били хайдутите?

.....

2. Коя дума се среща в народната песен „Стар Димо“? Защо?

.....

3. Как славейчето се отнася към стария войвода?

.....

4. Защо птичката нарича гората „майка хубава“?

.....

Самооценка:

Приложение 2

Интерактивното табло „Куфарчо“ представлява куфарче, което е разделено на клетки, в които са вписани имената на децата от класа. Учителят поставя въпрос, който записва на дъската. Учениците отговарят писмено върху цветни лепящи листчета и залепват своя „Билет за изход“ в клетката си. В междучасието сами ги проверяват и преценяват кой има нужда от допълнителна работа.

ЛИТЕРАТУРА

- Василева, Е. (2009). *Съвременното начално училище, Оценяване на учебните резултати*. София: Просвета.
- Василева, Е. (2004). *Съвременното начално училище – реалност и предизвикателства*. София.
- Иванова, Н. (2008). *Съвременното обучение по български език и литература в началния етап на образование, II част*. София: Образование.

REFERENCES

- Vasileva, E. (2009). *Savremennoto nachalno uchilishte, Otsenyavane na uchebnite rezultati*. Sofia: Prosveta.
- Vasileva, E. (2004). *Savremennoto nachalno uchilishte – realnost i predizvikatelstva*. Sofia.
- Ivanova, N. (2008). *Savremennoto obuchenie po balgarski ezik i literatura v nachalniya etap na obrazovanie, II chast*. Sofia: Obrazovanie.

ACHIEVING BASIC LITERACY FOR STUDENTS IN 2ND GRADE

Abstract. The text discusses methods and techniques for making the student active participant in the learning process. Specific approaches used in the class are indicated, and the impact of their implementation – evaluated. With the help of teamwork, participation in project assignments and extracurricular activities, there has been a significant increase in interest and in reading and writing skills in children from the initial stage of education.

Keywords: student; active participant; educational process; approach; effect; teamwork

✉ **Ms. Daniela Govedarska**
Ms. Mariya Kotova
Ms. Ivelina Masaldzhiyska
Hristo Botev Primary School
Rakovski, Bulgaria
E-mail: oubotev@oubotev.bg